ЯЙЦЕ – ЧИ ДЕРЕВО?

Завдання на сторінці 13

1. Назви персонажів міфу про створення світу. Яка роль кожного з них?

У міфі про створення світу основними персонажами є:

- **Сокіл-Род** – першотворець, який з'являється зі сльози та створює сяюче яйце. Його роль – закласти основу життя і гармонії.
- **Білобог** – символ світла, добра, порядку. Він відповідає за все світле та позитивне у світі.
- **Чорнобог** – символ темряви, хаосу, випробувань. Його роль – забезпечувати рівновагу через протистояння світлу.
- **Сяюче яйце** – джерело життя, з нього виникає всесвіт, символ гармонії й початку буття.

2. Чому, на твою думку, Сокіл народився зі сльози? Що це за сльоза? Що давало сили Соколові тисячі літ виношувати своє сяюче яйце посеред пітьми і мороку?

Сльоза символізує початок творення, глибокий емоційний порив. Вона могла бути проявом самотності або бажання наповнити пустоту життям. Сокіл черпав сили з ідеї творення світу, віри у свій задум і гармонію, яку він прагнув створити. Темрява й морок виступали як випробування, які лише підсилювали його рішучість.

3. Пригадай казки «Курочка Ряба» та «Яйце-райце». Чим нагадують вони міф

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

про Сокола-Рода? Чи можна назвати нашу планету «золотим яйцем»? А Сонце?

У казках «Курочка Ряба» та «Яйце-райце» також присутній мотив яйця як символу життя та багатства. Вони нагадують міф про Сокола тим, що яйце уособлює початок чогось нового, важливого і цінного.

- **Землю** можна назвати «золотим яйцем», адже вона є джерелом життя для людства.
- **Сонце** – це теж «золоте яйце», адже воно дарує енергію та світло, без яких життя неможливе.

4. Чи доводилось тобі бачити зображення всевидючого ока і де саме? Що воно символізує?

Всевидюче око часто зустрічається в іконографії, на банкнотах (наприклад, доларах США) або у мистецтві. Воно символізує:

- Божественний нагляд і мудрість.
- Вічність, всезнання та духовну прозорливість.
- У деяких культурах – гармонію світу і справедливість.

5. Наскільки вдало фото космосу з телескопа «Габбл» ілюструє міф про створення світу? Розглянь інші ілюстрації до міфів. Що на них зображено? Спробуй пояснити символіку зображень.

Фото з «Габбл» демонструють величезні туманності, зоряні скупчення, які можна

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

порівняти із символом сяючого яйця – початком всесвіту. Інші ілюстрації до міфів часто зображують:

- Сокола як творця, який тримає яйце.
- Дерево життя, що розростається з яйця (символ розквіту).
- Білобога й Чорнобога, які створюють баланс між світлом і темрявою.

6. Що в обох міфах є символом зародження життя? Що символізує яблуко? В яких казках чи міфах, прочитаних тобою, є символ яблука?

- **Символом зародження життя** у міфі є яйце.
- **Яблуко** символізує мудрість, спокусу, іноді безсмертя. У казках воно часто виступає як магічний предмет («Молодильні яблука», «Білосніжка»). У міфах яблуко часто пов’язане з вибором або кармічними наслідками.

7. Навіщо Сокіл створив Білобога та Чорнобога? Яке призначення він визначив кожному з них? Чи міг би існувати світ, якби в ньому було лише світло або лише темрява?

Сокіл створив Білобога і Чорнобога, щоб зберігати рівновагу. Білобог приносить добро, світло, порядок, а Чорнобог – хаос, випробування та можливість пізнати цінність світлого через темне.
Світ не міг би існувати лише зі світлом чи темрявою, адже гармонія можлива лише через взаємодію протилежностей.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

8. Як ти розумієш слова Сокола про те, що «люди не зможуть пізнати, що є добро, не пізнавши злого»? Від чого, на твою думку, залежить вибір людини між добром і злом?

Добро можна усвідомити лише у порівнянні з протилежністю. Зло дає змогу оцінити, наскільки важливими є добро, справедливість та любов. Вибір людини залежить від її моральних цінностей, досвіду та свідомості.

9. У міфі «Сокіл-Род» згадується Жива Вода. Можливо, тобі доводилось читати казки, у яких згадується про живу і мертву воду. Розкажи про це. Поміркуй про реальну цілющу силу води. Чому, на твою думку, люди охрещуються водою? В чому лікувальна та молодильна сила води для людини і для всієї природи?

Жива і мертва вода часто з'являється у казках («Іван-царевич та Сірий Вовк»), де одна вода зцілює, а інша повертає до життя. Реальна сила води полягає у:

- Очищенні, як фізичному, так і духовному.
- Зволоженні, яке дарує життя природі.
- Символі відродження (хрещення символізує очищення душі й початок нового життя).

Вода є основою життя і гармонії на Землі, що підтверджується її роллю у природі й духовності.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

ХТО ВОНА – ПРАВДА?

Завдання на сторінці 20

1. Навіщо названий батько виконав бажання братів? Які це були бажання? Як змінилися два брати після того, як розбагатіли?

Названий батько виконав бажання братів, щоб перевірити їхню здатність залишатися вірними моральним цінностям.

- **Бажання братів:** старші брати прагнули багатства і слави.
Після того, як вони розбагатіли, їхня поведінка змінилася: вони стали пихатими, забули про свої обіцянки і нехтували моральними настановами.

2. Як ти розумієш настанови названого батька синам: «про правду не забувати», «з правдою не розминатися»?

Ці слова означають, що потрібно жити чесно, не зраджувати моральних принципів і завжди залишатися вірним своїй совісті. Правду потрібно цінувати більше, ніж матеріальні блага, і слідувати їй навіть у складних ситуаціях.

3. Розкажи про поведінку кожного з трьох братів під час зустрічі з названим батьком, який прийшов до них убогим старцем. Як характеризує братів їхня поведінка?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- **Старший брат** відмовив бідному старцеві, бо вважав його недостойним допомоги, і став гордим та жадібним.
- **Середній брат** також проігнорував прохання, виправдовуючи це бажанням не ділитися багатством.
- **Молодший брат** допоміг старцеві, адже не забув батьківські настанови і залишився щирим та добрим.

Ця поведінка показує моральну ницість старших братів і щирість молодшого.

4. Чому, на твою думку, два брати не витримали випробування багатством? Як були покарані брати за те, що зрадили батькові настанови?

Багатство засліпило старших братів, розбудило в них жадібність і пиху. Вони були покарані втратою всього, що здобули, адже зрадили своїм принципам і нехтували правдою. Це стало для них справедливим уроком.

5. Як і за що був винагороджений наймолодший брат?

Молодший брат був винагороджений за свою чесність, доброту і вірність батьківським настановам. Він отримав щастя і благословення, що символізує перемогу правди над спокусами.

6. Казка закінчується словами: «Бо то не дід був, а Правда сама». Як ти це розумієш?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Це означає, що випробування, яке дав братам названий батько, було випробуванням самої Правди. Казка підкреслює, що правда завжди повертається до тих, хто залишається їй вірним, і карає тих, хто її зраджує.

7. Як вважаєш, чому покарання за те, що брати «з правдою розминулися», було таким жорстоким? Чи було воно справедливим?

Покарання було жорстоким, тому що зрада правди є серйозним порушенням морального порядку. Воно було справедливим, адже старші брати самі обрали шлях обману і егоїзму. Казка наголошує на тому, що справедливість завжди відновлюється.

ПРАВДА І КРИВДА

Завдання на сторінці 25

1. Як ти вважаєш, чому брати виросли такими різними: «кожен зі своєю натурою – старший із кривдою, а молодший із правдою»? Чи можливо, на твою думку, змінити характер (натуру) людини добрим вихованням?

Різність братів можна пояснити їхнім ставленням до життя і моральними виборами, які вони робили. Кривда, можливо, виросла з заздрості, жадібності чи впливу середовища, а Правда – з чесності та щирості. Добре виховання здатне сформувати характер, але багато залежить

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

від самої людини: її внутрішніх прагнень і волі до змін.

2. Чому Кривда так жорстоко поводився зі своїм молодшим братом Правдою?

Кривда вважав Правду своєю протилежністю і загрозою, адже чесність Правди викривала його несправедливість. Жорстоке ставлення стало проявом заздрості, злості та бажання знищити те, що було йому чужим.

3. Чому Правда не пішов від Кривди, а покірно дозволив себе калічити? Чим пожертвував Правда заради кусника хліба? Що думаєш про його рішення?

Правда терпіла знущання, бо мала смиренний характер і прагнула вижити, навіть ціною своїх страждань. Він пожертвував своєю свободою та гідністю заради виживання. Це рішення викликає співчуття, але водночас підкреслює моральну перевагу Правди: він залишився чесним навіть у найважчих обставинах.

4. Спробуй пояснити, чому саме шибениця стала тим місцем, яке змінило долю братів? Як молодший брат використав почуту від воронів інформацію? Можливо, вона була призначена лише йому? Знайди про це підказку в тексті казки.

Шибениця символізує крайній момент, коли істина виходить на поверхню. Ворони розповіли про спосіб змінити долю, і Правда використав цю інформацію, аби знайти скарби й відновити справедливість.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Інформація була призначена лише йому, бо лише чесна людина могла правильно її зрозуміти й не використати в злочинних цілях.

5. Мабуть, тобі доводилось чути від старших, що у житті за все треба платити. Як це правило відплати діє у казці «Правда і Кривда»?

Кривда заплатила за свою жорстокість і неправду власною долею: вона загинула, адже жила, зневажаючи моральні принципи. Правда ж отримала винагороду за терпіння і чесність, що підтверджує принцип, що кожен отримує по заслугах.

6. Чому кривда між людьми – агресивна і нахабна, а правда – покірна і безмовна?

Кривда агресивна, бо вона прагне придушити правду й утвердити себе через силу та обман. Правда, навпаки, є покірною, бо її сила – у чесності й терплячості, а не в жорстокості чи нахабстві.

7. Чому ворони начепили на Кривду таблицю із написом: «Хто лихою дорогою ходить, по такій і пропадає!»? Як ти розумієш цей напис?

Напис символізує моральний закон: зло завжди повертається до того, хто його чинить. Кривда, ходячи "лихою дорогою", сама стала жертвою своїх злочинів і несправедливості.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

8. Чи Кривда і Брехня є антиподами Правди? Чим, на твою думку, різниться Брехня від Кривди?

Кривда і Брехня – антиподи Правди, адже вони базуються на обмані та несправедливості. Однак Брехня – це викривлення істини, тоді як Кривда включає в себе активну агресію, шкоду і злі наміри.

9. Що ця казка допомагає нам зрозуміти?

Казка вчить, що правда завжди перемагає, навіть якщо її шлях довгий і складний. Вона показує, що чесність і терпіння винагороджуються, а зло й несправедливість караються.

10. Які з поданих прислів'їв, на твою думку, найточніше ілюструють основну думку казки?

- «Правда і в морі не тоне».
- «Хто правдою живе, той слави не губить».
- «Неправда як крига – тане».

Ці прислів'я найкраще відображають головну ідею казки про перемогу правди над кривдою.

ТАЄМНИЦЯ КАЗКОВИХ ІМЕН

Завдання на сторінці

2. Які випробування випали на долю Ганни? Хто і як допомагав їй? У чому проявилися жертовність, безкорисливість і мудрість дівчини? За які особливі риси

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

вдачі героїні ти симпатизуєш Ганні? Чим вона вирізняється серед людей, що її оточують?

На долю Ганни випало багато випробувань, зокрема важка праця, знущання мачухи та її доньки, виконання неможливих завдань. Їй допомагали чарівні сили, подаровані зернятком від матері, а також добрі тварини чи сили природи (залежно від конкретної казки). Жертовність і безкорисливість проявилися у готовності Ганни допомагати іншим, навіть у складних умовах, а її мудрість – у вмінні правильно виконати завдання і знаходити вихід із найскладніших ситуацій. Ганна вирізняється своєю добротою, скромністю і працьовитістю серед людей, які оточують її.

3. Втіленням яких людських вад є мачуха та її дочка? З якою метою мачуха придумувала Ганні завдання, які неможливо було виконати?

Мачуха та її дочка є втіленням заздрості, жадібності, лінощів і пихатості. Мачуха ставила неможливі завдання, щоб зламати дух Ганни, позбутися її або змусити її почуватися безсилою. Це було спробою підкорити її та піднести власну доньку.

4. Які чарівні перетворення є у казці? Що, на твою думку, символізує зернятко, яке мама, помираючи, дала своїй дитині?

Чарівні перетворення можуть включати появу тварин-помічників, магічних

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

предметів чи подій (наприклад, перетворення бідного одягу на багатий). Зернятко символізує спадщину любові та надії, яку мати залишає своїй дитині. Воно є знаком того, що добро і турбота залишаються з людиною навіть після втрати близьких.

5. До якого епізоду казки тобі хотілося б намалювати ілюстрацію? Що саме ти зобразиш на своєму малюнку?

Я б намалював епізод, коли Ганна отримує допомогу від чарівної сили чи тварини, наприклад, коли голуби допомагають перебрати зерно. На малюнку я б зобразив дівчину, яка сидить у чистому сараї, а навколо неї багато птахів, що допомагають їй.

7. Як ти уявляєш собі творчий процес складання казки? Що тобі відомо про її будову? Запиши 3–4 вислови, якими починаються і закінчуються українські народні казки. Яку роль у казці відіграє приказка? Наведи приклади приказок, що часто бувають у казках.

Творчий процес складання казки включає вигадування головного персонажа, його випробувань, чарівних подій і морального висновку. Будова казки зазвичай складається з зачину (вступ, наприклад, «Жив-був…»), розвитку подій (випробування героя), кульмінації (найскладніший момент) та розв’язки (щасливий кінець).

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Вислови на початку казок:
«Давно це було, за царя Гороха…»
«Жив-був собі…»
«У якомусь царстві, у якомусь государстві…»

Вислови для закінчення:
«От і казці кінець, а хто слухав – молодець».
«І я там був, мед-пиво пив…»

Приказка в казці підкреслює мораль і додає їй народної мудрості. Наприклад: «Хто правдою живе, той щасливий буде» або «Добро завжди перемагає зло».

8. Розкажи, як у казках представлені місце, час, інші світи, магічні числа, магічні вислови.

Місце в казках часто описується узагальнено: «далекий край», «за тридев'ять земель». Час визначається формулою: «Давно це було…» або «В стародавні часи…». Інші світи представлені як чарівні королівства, лісові хащі або небесні простори. Магічні числа – три, сім, дванадцять – часто вказують на етапи випробувань або завдань. Магічні вислови, наприклад «Сим-сим, відкрийся!» або «Раз-два-три – зроби», додають чарівності сюжету.

9. Пригадай казки, прочитані самостійно. Підготуйся до презентації своєї улюбленої казки, охарактеризуй персонажа, якому найбільше симпатизуєш.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Моя улюблена казка – «Кривенька качечка». Героїня – качечка – вражає своєю добротою, жертовністю і готовністю допомогти навіть тим, хто її не розуміє. Вона вирізняється чесністю і мудрістю, які допомагають їй змінити ставлення до себе й до світу навколо.

ПРО СТВОРЕННЯ ЗЕМЛІ

Завдання на сторінці 40

1. Опиши час і місце подій у творі. Знайди та використай для цього інформацію про Федора Корятовича. Вкажи джерело інформації.

Події легенди про князя Федора Корятовича відбуваються в XIV-XV століттях на території Закарпаття, зокрема в Мукачівському замку. Федір Корятович був литовським князем, який переїхав до Угорщини і отримав у володіння Мукачівський замок. Він активно розбудовував замок і допомагав місцевим жителям захищатися від нападів. Джерело: матеріали про історію Мукачівського замку, наприклад, сайти музеїв або історичні праці.

2. Заповни таблицю «Що нам говорять про князя його вчинки?».

Наказав полоненим викопати на горі криницю: цей вчинок характеризує князя як жорстокого і впертого правителя, який не цінував життя інших.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Пообіцяв золото тому, хто дістане воду: це свідчить про хитрість князя, але також про його прагматичний підхід до вирішення проблем.
Залишив криницю як пам’ятку: цей вчинок показує, що князь був далекоглядним і прагнув увічнити результати своєї діяльності.
Розкаявся після покарання: це свідчить про здатність князя визнавати помилки і змінюватися.

3. Чому господар замку послухав поради свого старшого радника: пообіцяти гору червленого золота тому, хто добуде воду з колодязя? Як він був покараний за брехню? Чи розкаявся князь за вчинене?

Господар послухав радника, бо хотів швидко вирішити проблему води, не витрачаючи власні ресурси. Його покарали за брехню тим, що народ почав сумніватися в його справедливості, а наслідки його обману обернулися проти нього самого. Князь зрозумів свою помилку і розкаявся, зрозумівши, що чесність важливіша за хитрість.

4. Що у змісті легенди є або може бути правдою, а що – вигадкою?

Правдою є існування Мукачівського замку, історична постать князя Федора Корятовича та його реальна діяльність щодо розбудови замку. Вигадкою можуть бути надприродні елементи, такі як чарівна поява води або

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

магічні покарання, які додають легенді казковості.

5. Автор на початку легенди називає князя «мудрим». У чому ти вбачаєш його мудрість?

Мудрість князя проявляється в його далекоглядності та вмінні організувати великі будівельні роботи, такі як спорудження замку та забезпечення водопостачання. Він також дбав про захист мешканців і розвиток регіону. Навіть його здатність визнавати помилки та розкаюватися свідчить про його справжню мудрість.

У СВІТІ КАЗКИ ЧАРІВНОЇ

Завдання на сторінці

1. Аналіз читання вірша та ключових слів

Спочатку читання мовчки дозволяє виділити ключові слова, наприклад: **"казка", "добро", "боротьба", "правда"**. Під час читання вголос акцент на різних словах може змінити акценти: наприклад, наголошуючи на "борись" і "правда переможе", можна зробити акцент на ідеї боротьби за справедливість. Якщо змінити ключові слова, смисл може перейти від героїзму до простої розповіді про казки. Уявлення стає емоційнішим, якщо зосереджуватися на виразності.

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

2. Характеристика ліричного героя

Ліричний герой постає мрійником, який щиро любить казки і вірить у перемогу добра над злом. Він сповнений оптимізму, енергії, захоплення дитинством і уявними світами. У моїй уяві це людина, що любить фантазувати, надихає інших своїм ентузіазмом і закликає до боротьби за ідеали.

3. Уявлення Королеви-Казки

Я уявляю Королеву-Казку як чарівну жінку з розкішною сукнею, прикрашеною зорями, із короною, що сяє, немов місяць. Її очі – лагідні, мудрі, наповнені магією. Вона наче ожила казка, яка запрошує нас у свій світ.

Словесний портрет: "Чарівна, мов світанкова зоря, Королева-Казка приходить, щоб відкрити світ мрій, тепла і магії".

4. Таблиця казок і персонажів

Назва казки	Казковий персонаж
"Попелюшка"	Попелюшка
"Алі-Баба і сорок розбійників"	Алі-Баба
"Снігова Королева"	Герда і Кай
"Тисяча і одна ніч"	Шехерезада

5. Ідея з вірша у контексті казок

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Слова «І хто б там що кому не говорив, а згине зло і правда переможе!» є основною думкою багатьох казок. Наприклад:

- У «Попелюшці» зло (мачуха і сестри) зазнає поразки, а Попелюшка знаходить щастя.
- У «Сніговій королеві» добро (любов і дружба) перемагає зло (холод і самотність).

Ці слова підкреслюють ідею, що справедливість завжди тріумфує.

6. Порада героя про боротьбу та щастя

«Лиш борись, а щастя не втече» означає, що для досягнення мрій та щастя потрібно докладати зусиль і не боятися труднощів. «Не схаменешся – пів життя позаду» – це заклик діяти, поки не пізно, і не марнувати час.
Слово "схаменутися" у тлумачному словнику: дія перестати робити помилку чи нерозсудливість, усвідомити щось.

7. Шехерезада як символ

Шехерезада – головна героїня збірки «Тисяча і одна ніч», яка своїми казками врятувала своє життя і принесла корисні уроки іншим. У вірші ліричний герой дякує їй за те, що вона зберегла силу казок, які надихають і дають надію. Шехерезада символізує мудрість, сміливість і силу слова.

Джерело: стаття про «Тисяча і одна ніч» на літературних сайтах або Вікіпедія.

8. Образ "карих коней з полуменем грив"

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Це символ невгамовної енергії, краси та сили. Я уявляю їх як граційних і потужних тварин, що скачуть крізь степ, залишаючи за собою вогняний слід. Для ілюстрації можна використати зображення коней на заході сонця з полум’яними гривами.

9. Добір музики для читання вірша

Для читання вірша можна обрати спокійну і надихаючу музику, наприклад, класичну композицію Людовіко Ейнауді («Nuvole Bianche») або атмосферні саундтреки з казкових фільмів. Це підкреслить магічність і силу слова.

ПРИТЧІ ТА БАЙКИ

У ЧОМУ БІЛЬШЕ ПРАВДИ?

Завдання на сторінці 46-47

1. Чому ніхто із двох чоловіків не хотів уступити дорогу іншому?

Обидва чоловіки не хотіли уступати дорогу через свою впертість і гордість. Кожен з них вважав, що поступитися означає проявити слабкість або втратити повагу. Це також може бути пов'язано з прагненням довести свою перевагу.

2. Як можеш пояснити слова старого діда «Чи вгору, чи вниз – дорогу має уступити той, хто розумніший»?

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

Ці слова означають, що саме розумна людина має проявити мудрість і поступитися, щоб уникнути конфлікту. Поступитися не означає програти, а навпаки – показати вищий рівень свідомості та розуміння ситуації.

3. Що допомагає нам зрозуміти притча «Хто розумніший»? На яке питання вона дає нам відповідь?

Притча допомагає зрозуміти, що конфлікти часто виникають через впертість і відсутність бажання поступатися. Вона дає відповідь на питання, хто справді розумніший: той, хто шукає миру, а не сварки.

4. Приклад конфлікту між однолітками та його рішення

Наприклад, двоє однокласників можуть сперечатися, хто перший зайде у клас після перерви. Обидва не хочуть поступатися, вважаючи, що це принижує їх. Рішенням у цій ситуації може бути компроміс або жеребкування. Я б порадив їм зрозуміти, що першим зайти – це не важливо, а дружба і взаємна повага – важливіші.

5. Чому в притчі, як і в багатьох казках, носієм мудрої поради часто є старий дід?

Старий дід символізує досвід, життєву мудрість і спокій, які приходять з віком. У казках та притчах старці часто виступають голосом розуму, бо бачили більше життєвих ситуацій і можуть давати зважені поради.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

6. Як у притчі «Середина світу» освічені пани поставилися до простого чоловіка? Чому?

Освічені пани поставилися до простого чоловіка зверхньо, вважаючи, що він не здатен зрозуміти їхню "високу" суперечку. Це демонструє їхню пиху та упереджене ставлення до простих людей.

7. Які риси характеру проявив чоловік, «показавши» панам, де середина світу?

Чоловік проявив кмітливість, винахідливість, сміливість і почуття гумору. Він не лише не розгубився перед панами, а й продемонстрував, що здоровий глузд може бути важливішим за формальну освіту.

8. Чого нас навчає притча «Середина світу»?

Притча навчає нас, що істина не завжди залежить від освіти чи статусу. Вона також показує, що простота, розум і спокій можуть вирішувати навіть найскладніші суперечки. Важливо пам’ятати, що всі люди рівні, незалежно від їхнього становища.

ХТО ТИ Є?

Завдання на сторінці 49-50

1. Назви персонажів байки. Кого, на твою думку, зображено в образах тварин?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Основними персонажами байки є старий лев і левеня. Лев символізує досвідчену людину, яка має великий життєвий авторитет, але схильна до гордості. Левеня уособлює молоде покоління, яке впевнено у своїх силах, готове сперечатися і відстоювати свою точку зору.

2. Що збентежило старого лева? Навіщо він повів левеня до води? Зачитай і проаналізуй діалог між левом і левеням біля води. Які наміри були в лева? Чи успішною була для лева ця розмова і чому?

Старого лева збентежило те, що левеня ставило під сумнів його авторитет чи силу. Щоб довести свою правоту, лев повів левеня до води, прагнучи показати своє відображення як доказ своєї величі чи досвіду. Лев намагався переконати левеня через приклади та аргументи, однак розмова не була успішною, бо молодість часто не готова прийняти думку старших, надаючи перевагу власним ідеям.

3. Склади план до основної частини (розповіді) байки. Виділи у байці висновок (мораль). Поясни, як ти це розумієш.

План основної частини:

1. Старий лев відчуває сумніви щодо свого авторитету.
2. Лев вирішує дати левеню урок біля води.
3. Діалог між левом і левеням про досвід і молодість.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

4. Лев доходить висновку про непохитність молоді.

Мораль байки: «Мудрість старших не завжди сприймається молодими, але досвід завжди залишається цінністю». Це означає, що покоління мають свої унікальні погляди, і навіть якщо вони не погоджуються, досвід старших завжди важливий.

4. Чим байка відрізняється від притчі? Чим вони подібні?

Байка зазвичай використовує тварин як символи людських рис і має чітко виражену мораль. Вона часто сатирична і спрямована на висміювання певних вад. Притча, натомість, розповідає про людей і має глибокий філософський підтекст, а мораль може бути багатозначною. Подібність між байкою та притчею полягає в тому, що обидва жанри навчають життєвих істин і використовують образність для кращого розуміння головної ідеї.

ПОВЧАЛЬНІ ЖИТТЄВІ ІСТОРІЇ, ЩО ЗБЕРЕГЛИСЬ У ПАМ'ЯТІ

Завдання на сторінці 52-53

1. Тема твору

Тема бувальщини «Про чоловіка, що мріяв побачити море» – це прагнення людини здійснити свою мрію, незважаючи на всі труднощі та життєві перепони.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Малюнками можна зобразити:

1. Дитинство чоловіка, коли він уперше почув про море.
2. Його дорослі роки в селі, де він працював і мріяв.
3. Початок подорожі – дорогу з села до моря.
4. Чоловіка біля гори, звідки видно море.
5. Момент щастя, коли він побачив білопінні хвилі.

Зміст бувальщини за малюнками можна переказати, акцентуючи на його життєвій цілеспрямованості. Враження від твору: це надихаюча історія, яка нагадує про важливість слідувати за своїми мріями.

2. Чому мрія нагадувала про себе чоловікові уві сні?

Мрія про море нагадувала чоловікові уві сні, бо вона була його глибоким бажанням і сенсом життя. Навіть у повсякденній рутині він не міг забути про своє прагнення, яке завжди залишалося з ним у думках.

3. Які емоції міг переживати герой, побачивши море?

Побачивши море, чоловік міг відчути захоплення, щастя і внутрішній спокій. Він, ймовірно, відчував радість від того, що його мрія здійснилася, і гордість за те, що він подолав усі труднощі.

4. Чи був чоловік щасливий? Чи вдалося йому здійснити свою мрію?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Чоловік був щасливий, бо він здійснив свою мрію. Його шлях до моря став символом його рішучості та сили волі. Хоча він, можливо, бачив море лише здалеку, це сприймалося як велике досягнення, адже мрія стала реальністю.

5. Символічне значення дороги

У бувальщині часто згадується дорога, яка символізує шлях до здійснення мрії, випробування і прагнення. В багатьох казках герой вирушає в дорогу, бо це спосіб духовного зростання та отримання досвіду. Дорога є не лише фізичною подорожжю, але й символом внутрішнього розвитку.

6. Чим бувальщина нагадує притчу? Чого вона нас навчає?

Бувальщина нагадує притчу своєю повчальною суттю. Вона вчить, що мрії можуть здійснитися, якщо до них іти з рішучістю. Відповідає на питання: "Чи варто слідувати за своїми мріями, навіть якщо шлях здається важким?"

У мене також є мрії, і я вже зараз працюю над ними, роблячи маленькі кроки, вивчаючи потрібні знання і набираючись досвіду, щоб наблизитися до їх здійснення.

МАТЕМАТИКА.ДОМА.ORG

САМ НЕ БАЧИВ, А ЩО ЧУВ – І ВАМ ПЕРЕКАЖУ

Завдання на сторінці 56-57

1. Навіщо українці переказували історії про неймовірні здібності козаків? Якими вони їх бачили?

Українці переказували ці історії, щоб підкреслити силу, мужність і винахідливість козаків. Козаки були символом свободи, непокори і захисників рідної землі. У своїх розповідях люди наділяли їх надприродними здібностями, щоб показати їхню унікальність і велич, а також підкреслити віру в перемогу добра над злом.

2. Семиліток у народних казках та символіка числа 7

Семилітки часто згадуються в українських казках як діти, які наділені особливою силою, мудрістю або хоробрістю. Наприклад, у казці «Котигорошко» герой вже у юному віці має надзвичайну силу. Число 7 символізує завершеність, досконалість і магічність. Воно пов’язане з природними циклами (7 днів тижня) і релігійними уявленнями. Це число вважалося святим у багатьох культурах.

Джерело інформації: Вікіпедія, статті про символіку числа 7.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

3. Чому у переказах з’явився образ козака-характерника? Якими уміннями їх наділяли?

Образ козака-характерника виник як втілення ідеї надлюдини, здатної захистити свій народ. Народ наділяв характерників уміннями перетворюватися на тварин, бути невидимими, керувати стихіями, знати наперед майбутнє і зцілювати рани. Ці легенди відображають віру в магію, яка могла допомогти у боротьбі зі злом.

4. Що додавало сил козакам і робило їх такими сильними? Як про це сказано у переказі?

Сила козаків пояснюється їхньою вірою, згуртованістю, тренуваннями та зв’язком із природою. У переказах зазначається, що їхня міць походила не лише від фізичної сили, але й від духовної гармонії та любові до рідної землі.

5. З чим асоціюється чарівне дзеркало?

Чарівне дзеркало асоціюється з можливістю бачити правду, майбутнє або приховане. У багатьох творах воно символізує самопізнання чи прагнення до мрій. Наприклад, у казці «Білосніжка» дзеркало відображає істину. Образ дзеркала може передавати мрію про знання, мудрість чи ідеальне життя.

6. Прочитання народного переказу зі сцени

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

Під час прочитання переказу зі сцени я б використовував:

- **Міміку:** щоб передати емоції персонажів (рішучість козаків, подив інших).
- **Жести:** наприклад, широкі рухи руками для імітації битви чи звернення до глядачів.
- **Модуляцію голосу:** зміна тону для різних персонажів (сильний голос для козака, спокійний – для оповідача).
- **Темп мовлення:** швидкий для динамічних сцен і повільний для роздумів чи описів.

Це допоможе зробити виступ живим і захопливим для слухачів.

СВІТ ЗАГАДОК, ПРИСЛІВ'ЇВ І ПРИКАЗОК

Завдання на сторінці 59-60

1. Чи любиш ти загадки? Чому багато дорослих і дітей люблять розгадувати загадки?

Так, загадки – це цікаво і захопливо, бо вони розвивають уяву, логіку та кмітливість. Багато дорослих і дітей люблять розгадувати загадки, оскільки це спосіб випробувати свої інтелектуальні здібності, отримати задоволення від знайденого рішення і відчути радість відкриття.

2. Казки, де герої розгадують загадки

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

У багатьох казках героям доводиться розгадувати загадки, щоб отримати винагороду або подолати перешкоду. Наприклад:

- У казці «Царівна-жаба» Іван-царевич виконує завдання, серед яких розгадка загадок, що показує його кмітливість і наполегливість.
- У «Семеро братів і їх сестра» загадки допомагають героям знайти вихід із складної ситуації.

Розгадування загадок характеризує героїв як мудрих, винахідливих і рішучих. Це підкреслює, що розум і кмітливість важливіші за фізичну силу.

3. В основі загадки лежить метафора. Як ти це розумієш?

Метафора в загадках використовується для створення прихованого порівняння, яке змушує мислити нестандартно. Наприклад, загадка «Сім братів по черзі йдуть, один одного не обганяють» (дні тижня) використовує метафору для опису послідовності часу.

4. Асоціації часу, сонця, місяця і зір у загадках

Час, сонце, місяць і зорі часто порівнюються із природними чи людськими явищами:

- Сонце – «Ясний вогонь в небі горить, а тепла не дає» (сонце).

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

- Час – «Біжить, не зупиняється, ніхто його не наздожене» (час).
- Місяць – «У нічному небі світить, а сам спати не йде» (місяць).
- Зорі – «Малі вогники горять, ніч освітлюють» (зорі).

БАРВИ СЛОВА

Завдання на сторінці 65

1. Що звучить у зверненні автора до читача в перших рядках вірша?

У перших рядках вірша звучить **доброзичлива підказка і запрошення**. Автор ніби м’яко запрошує читача зануритися в особливий світ природи, відчути її ритм і мову, які доступні лише уважному і відкритому серцю.

2. Чи можеш ти уявити, як звучить «лісова мова»?

Так, лісова мова звучить, як шелест листя, спів птахів, шепіт трав і дзюрчання струмка. Це багатоголосся природи, яке передає її живу енергію, сповнене спокою та гармонії.

3. Чи «творять» звірята і рослини свою «книгу»?

Звірята і рослини дійсно створюють свою «книгу» – це книга природи, де кожен звук, рух і колір є її словами. Вони "пишуть" історії через взаємодію між собою та

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

навколишнім світом, створюючи гармонійний всесвіт, який людина може «прочитати», якщо буде уважною.

4. Чи може людина чути і розуміти «лісову мову»?

Так, людина може чути і розуміти лісову мову, якщо вона уважна, чуйна і відкрито ставиться до природи. Богдан-Ігор Антонич, судячи з його поезії, вмів слухати і розуміти цю мову, передаючи її красу та глибину через свої вірші.

5. Як ти розумієш виділений рядок у другій строфі? Чи подобається тобі цей образ?

Виділений рядок, імовірно, містить метафору, яка показує зв'язок між природою і людиною. Він викликає образ єдності світу, де кожна деталь є важливою. Такий художній образ створює відчуття гармонії і величі природи, і він мені подобається своєю поетичною глибиною.

6. Як можна висловити думку поета простішими словами?

Природа – це жива книга, яку пишуть усі її мешканці. Її можна зрозуміти, якщо слухати і бути відкритим до її голосів.

7. Яким ти уявляєш собі ліричного героя поезії?

Ліричний герой поезії – це людина, яка відчуває себе частиною природи, уважно

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

спостерігає за її красою і глибоко її розуміє. Він чуйний, спокійний, закоханий у навколишній світ і прагне поділитися своїм відчуттям єдності природи з читачем.

ДРУЖЕ МІЙ

Завдання на сторінці 67

1. Чи схожі між собою вірші Богдана-Ігоря Антонича та Оксани Сенатович? У кого більш образна, метафорична мова? Хто із них тобі зрозуміліший?

Вірші Богдана-Ігоря Антонича та Оксани Сенатович схожі тим, що вони обидва звертаються до природи, спостережень за нею та відчуття єдності з навколишнім світом. Проте їх стиль вираження відрізняється.

У Богдана-Ігоря Антонича мова більш **метафорична і насичена образами**, що іноді вимагає глибшого аналізу для розуміння. У його поезії можна знайти багатошарові смисли, які розкриваються лише при уважному читанні.

Оксана Сенатович, навпаки, часто пише **з простотою і лаконічністю**, які роблять її мову зрозумілішою, особливо для дітей та юнацтва.

Мені зрозуміліший стиль Оксани Сенатович, але мова Богдана-Ігоря Антонича вражає своєю поетичною глибиною.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

2. Як ти розумієш вислів Оксани Сенатович про вміння «слухати серцем»?

Вислів «слухати серцем» означає здатність розуміти глибокий сенс навколишнього світу не лише розумом, а й через емоції, чуйність та уяву. Це вміння бути відкритим до краси, переживань і почуттів, які не завжди можна пояснити словами.

«Слухати серцем» – це відчувати гармонію природи, помічати деталі і цінувати красу, яку іноді можна побачити тільки через любов і увагу до життя.

ТАЄМНИЦЯ ВОСЬМИ ЛИПОВИХ ДОЩЕЧОК

Завдання на сторінці 75

1. Чи сподобалися тобі герої детективної історії? Хто з котів найкраще підходить на роль детектива-нишпорки?

Герої детективної історії захоплюють своєю різноманітністю та яскравими характерами. Найкраще на роль детектива-нишпорки підходить кіт, який виявляє гостру кмітливість, спостережливість і впертість у досягненні мети. Якщо в історії є персонаж з рисами Шерлока Холмса, наприклад, кота з проникливим поглядом і цікавою поведінкою, він би ідеально підійшов на цю роль.

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

2. Наскільки вдало авторка підібрала імена для героїв? Чи виражають вони їхні звички та характери?

Авторка вдало підібрала імена, оскільки вони підкреслюють індивідуальність кожного героя. Наприклад, імена, що асоціюються з витонченістю, кмітливістю або грайливістю, чудово відображають їхні звички та риси характеру. Такі клички, як Мурко, Шерлок або Сірко, часто виражають поведінку або зовнішній вигляд кота.

Цікаві котячі клички: Мурчик, Барсик, Лорд, Смугастик, Бегемот (як у Булгакова), Фелікс, Лео.

3. Розкажи про свого домашнього улюбленця. Чи схожий твій кіт на когось із героїв книжки?

Якщо у мене є домашній кіт, він може бути грайливим і цікавим, як детектив-нишпорка. Наприклад, якщо він обожнює досліджувати все навколо і знаходити сховані речі, це робить його схожим на героїв історії. Якщо ж улюбленець більш спокійний і любить спостерігати з боку, то це можна порівняти з персонажами, які допомагають детективу своїми порадами чи підтримкою.

1. Чи сподобались тобі фантастичні оповідки про котів-детективів та їхні змагання із собаками? Чи захочеться тобі самостійно прочитати всі три книги Галини Вдовиченко?

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

Фантастичні оповідки про котів-детективів та їхні змагання із собаками створюють захопливий і цікавий світ, у якому тварини отримують людські риси й поводяться як справжні герої. Це додає історіям шарму і динаміки. Ідея взаємодії котів і собак у формі змагань завжди привертає увагу, оскільки ці тварини традиційно сприймаються як протилежності. Така концепція робить книги цікавими для читачів різного віку.

Мені б хотілося прочитати всі три книги, щоб більше дізнатися про розвиток сюжетів, характери персонажів і результати їхніх пригод.

2. Чим, на твою думку, поведінка тварин схожа на людську?

Поведінка тварин схожа на людську через:

- **Емоції:** тварини можуть проявляти радість, страх, тривогу або цікавість, подібно до людей.
- **Соціальні стосунки:** у багатьох тварин є лідери, групи підтримки, а також конкуренція, що нагадує людські спільноти.
- **Звички:** тварини часто демонструють поведінку, схожу на людську, наприклад, коти, які можуть "досліджувати" територію, чи собаки, які виконують команди або "спілкуються" з іншими.

Це дозволяє нам краще розуміти їх і уявляти їхню участь у фантастичних історіях.

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

3. Чи можуть тварини різних видів дружити між собою? Що у природі заважає усім бути друзями?

Тварини різних видів можуть дружити, якщо вони виросли разом або мають спільний досвід, що сприяє формуванню довіри. У природі дружбу між видами частіше зустрічають у контрольованих умовах, наприклад, у притулках чи домашніх умовах.

Проте в дикій природі цьому часто заважають:

- **Інстинкти:** деякі види сприймають одне одного як хижаків або жертву.
- **Боротьба за ресурси:** конкуренція за їжу, воду або територію.
- **Соціальна структура:** тварини звикли дотримуватися правил свого виду, що обмежує їхню взаємодію з іншими.

Проте дружба між тваринами різних видів є прикладом того, як природа може дивувати і надихати на кращу взаємодію навіть серед людей.

ПРИГОДИ НА ОСТРОВІ КЛАВАРЕН

Завдання на сторінці 94

1. Чи сподобались тобі подруги Рено і Клава? Наскільки схожі вони за характерами?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Подруги Рено і Клава привертають увагу своєю індивідуальністю. Рено здається більш сміливою, допитливою і готовою діяти, тоді як Клава може бути обережнішою, більш чутливою до деталей. Вони доповнюють одна одну, створюючи гармонійний тандем. Їхні характери мають схожість у доброті, підтримці одна одної, але відрізняються підходами до вирішення проблем.

2. Які погляди на ситуацію, в якій опинились героїні, у них однакові, а які – ні?

Однаковим у їхніх поглядах є бажання зрозуміти, що відбувається, і знайти вихід із незвичної ситуації. Водночас їхні реакції можуть бути різними: Рено може проявляти рішучість і прагнути діяти, тоді як Клава більше схильна до аналізу, роздумів і сумнівів. Це створює баланс у їхньому підході до розв’язання проблеми.

3. Завдяки яким ознакам дівчата почали здогадуватись, що вони перебувають не на зйомках кіно?

Дівчата звернули увагу на:

- Відсутність сучасної техніки, властивої зйомкам.
- Надмірну реалістичність подій і поведінки інших людей.
- Справжні емоції, небезпеку та обставини, які не виглядають постановочними.

Ці ознаки поступово переконали їх у тому,

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

що вони опинилися у реальних, а не вигаданих подіях.

4. Чи віриш ти в можливість мандрувати у часі та просторі? У яких книжках або фільмах про це розповідається?

Ідея мандрів у часі та просторі захоплює уяву. Хоча науково це поки не доведено, такі історії завжди викликають інтерес.

Приклади книжок:

- Герберт Уеллс «Машина часу».
- Майкл Моркок «Дракон у місті».
- Рей Бредбері «Грім грому».

Фільми:

- «Назад у майбутнє».
- «Інтерстеллар».
- «Ефект метелика».

СИЛА – ВІД РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Завдання на сторінці 107

2. Чи був Михайлик історичною особою чи героєм народних легенд? Що свідчить про його надлюдські риси?

Михайлик, найімовірніше, є героєм народних легенд, оскільки в тексті підкреслюються його надлюдські риси, такі як величезна сила, хоробрість і здатність виконувати неймовірні подвиги. Це типово для фольклорних образів, які символізують ідеал

МАТЕМАТІКА-DOMA.ORG

захисника й героя. Його характеристики виходять за межі реального, що підтверджує його міфологічне походження.

3. Що ти думаєш про рішення киян? Чи була у ньому зрада? Кого з героїв можна назвати зрадником?

Рішення киян можна оцінювати неоднозначно. Якщо вони віддали Михайлика через страх або прагнення уникнути великих втрат, це могло бути слабкістю, але не завжди зрадою. Проте, якщо рішення було свідомо спрямоване на користь ворога, це вже зрада. Справжнім зрадником можна назвати тих, хто діяв із корисливих мотивів або навмисно шкодив своїм людям.

4. Чи схожі між собою герої казки «Правда і Кривда» та цього твору?

Так, між героями є схожість у тому, що вони представляють різні сторони людської природи та поведінки. Михайлик – уособлення сили, правди та відваги, подібно до Правди, яка бореться за справедливість. Зрадники в історії можуть бути порівняні з Кривдою, яка символізує заздрість, егоїзм і брехню. Обидва твори підкреслюють боротьбу між чесністю та підступністю.

5. Як ти розумієш виділені слова про несвідомість киян? Чи усвідомили сьогодні українці свою міць? Чи повернувся на нашу землю Михайло-семиліток?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Слова про несвідомість киян говорять про їхню невпевненість, страх і відсутність віри у власні сили. Сьогодні українці більше усвідомлюють свою міць, про що свідчить їхня єдність, воля до перемоги й підтримка своїх героїв. Михайло-семиліток символічно повертається як образ відважного й непереможного захисника, що є втіленням сучасних українських героїв.

6. Розповіді про українських паралімпійців

Українські паралімпійці – це приклад мужності й сили духу. Вони досягають успіхів у спорті, долаючи життєві труднощі. Наприклад, українська збірна на Паралімпіаді 2021 року завоювала 98 медалей, показавши вражаючу витримку та талант.

КИРИЛО КОЖУМ'ЯКА

Завдання на сторінці 111

1. Чи є схожі мотиви між оповіданням про Михайла-семилітка та легендою про Кирила Кожум'яку?

Так, у двох творах є схожі мотиви:

- Обидва герої є захисниками своєї землі, які стають символами сили, відваги та непереможності.
- Вони вступають у боротьбу зі злом, яке загрожує їхньому народу (наприклад, напад

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

ворога в оповіданні про Михайла і змій у легенді про Кирила).

- У творах відчутно народну віру в героїв, які перевершують інших своєю силою і сміливістю.

Сюжетні події також мають спільне: герої долають труднощі, але залишаються скромними й не шукають винагороди.

2. Хто в легенді про Кирила Кожум'яку виступає в ролі нападника, що чинить зло?

У ролі нападника виступає змій, який загрожує мирному життю киян, вимагаючи людських жертв. Це уособлення зла, яке потрібно подолати, щоб відновити справедливість і спокій.

3. Чи є у легенді казкові мотиви? Які деталі художнього твору ти вважаєш реалістичними?

У легенді є казкові мотиви, такі як:

- Змій, що вимагає людських жертв.
- Надлюдська сила Кирила, яка дозволяє йому перемогти змія.
- Звільнення народу через героїчний подвиг.

Реалістичними є описи ремесла Кирила (його робота як кожум'яки) і народний побут киян того часу. Це підкреслює зв'язок казки з реальними історичними умовами життя.

4. Чому Кирило не погодився прийняти княжі почесті?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Кирило не погодився прийняти княжі почесті через свою скромність і прагнення залишатися простим ремісником. Це також показує, що для нього важливішими були чесність і вірність своєму покликанню, ніж особиста слава чи влада.

5. Які риси Михайла-семилітка та Кирила Кожум'яки є спільними чи схожими?

Спільні риси обох героїв:

- **Сміливість:** обидва герої не бояться зіштовхнутися зі злом і захищати свій народ.
- **Надлюдська сила:** їхня фізична міць перевершує звичайні можливості людини.
- **Скромність:** жоден із них не прагне влади чи винагороди за свої подвиги.
- **Вірність народу:** обидва герої діють в інтересах громади, захищаючи рідний край від загрози.

Ці риси роблять їх символами національної гордості та ідеалами для наслідування.

СТОЇТЬ ЯВОРЕЦЬ ТОНКИЙ, ВИСОКИЙ

Завдання на сторінці 117

1. Порівняння текстів колядок: у чому вони схожі?

Обидва тексти колядок мають спільні риси: вони прославляють Різдво, висловлюють побажання щастя, здоров'я та достатку. У текстах використовуються яскраві образи природи, зменшувально-пестливі слова,

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

символи родинного затишку. Колядки мають релігійні мотиви, звертаються до Бога, Ісуса Христа та інших символів. Це свідчить про їхнє спільне коріння в народних традиціях та їхню роль у створенні святкової атмосфери.

2. Казкові мотиви у колядці та казці «Яйце-райце»

Казкові мотиви, спільні для колядки й казки: образ достатку, наприклад, у казці «Яйце-райце» яйце є джерелом благ, а в колядці згадуються символи багатства – врожай, тварини, золото. У колядці, як і в казці, є чарівність і магія святкових подій, що пропагують гармонію, добро, радість і благополуччя.

3. Зменшувально-пестливі слова у колядках

Приклади зменшувально-пестливих слів: зіронька, ягнятко, сонечко, хлібчик, ягідка, хатонька.

Роль таких слів у колядках полягає у створенні теплої та затишної атмосфери. Вони підкреслюють любов і турботу, викликають позитивні емоції, нагадують про родинний затишок і додають святковій пісні ніжності та душевності, що важливо під час Різдва.

4. Розповіді про благодійні акції під час святкування Різдва

Діти часто беруть участь у благодійних акціях, колядуючи для допомоги нужденним

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

або людям з інвалідністю. Наприклад, в Україні проходять акції «Колядка для героя», «Різдвяна допомога», де кошти, зібрані від колядування, передаються на лікування чи підтримку.

ЩЕДРИК-ЩЕДРІВОЧКА

Завдання на сторінці 120

1. Роль приспіву у щедрівці

Приспів «Щедрий вечір, добрий вечір, добрим людям на здоров'я» надає щедрівці ритмічної гармонії та виражає головну ідею твору – побажання добра, здоров'я і процвітання господарю і його родині. Він створює святковий настрій і об'єднує слухачів, посилюючи відчуття спільного святкування.

2. З чим порівнює народ у щедрівці господаря, його дружину та діточок?

У щедрівці господаря порівнюють із місяцем, дружину – із сонцем, а дітей – із зірками. Ці образи уособлюють гармонію в родині: господар – опора та мудрість, дружина – тепло і затишок, а діти – світло майбутнього і радість.

3. Новини від ластівки у щедрівці «Щедрик»

Ластівка приносить добрі новини про процвітання господарства: худоба здорова, поля щедрі, родина живе в достатку. Це

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

підкреслює побажання щасливого й успішного нового року.

4. Чим відрізняються колядки від щедрівок?

Колядки здебільшого релігійні, зосереджені на прославленні Різдва та біблійних сюжетах. Щедрівки мають світський характер і пов’язані з побажаннями достатку, врожаю і благополуччя. Колядки співають на Різдво, а щедрівки – на Новий рік (за старим стилем).

5. Чому у щедрівках з’являються не зимові птахи: зозуля, ластівка? Що вони символізують?

Зозуля і ластівка є символами весни, тепла і нового життя. Їхня поява у зимових щедрівках пов’язана з народними уявленнями про цикл природи і надію на майбутнє благополуччя. У народній традиції вони несуть добрі новини, віщують процвітання і врожай.

КАЗКА ПРО КОЛЯДКУ

Завдання на сторінці 127

2. Поділ казки на частини і план із назвами:

1. **«Святкова підготовка»** – початок, де Оля готується до свята, згадує традиції та роздумує про колядки.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

2. **«Магія Карпат»** – опис природи Карпат у різні пори року, їхній вплив на настрій і світогляд Олі.
3. **«Колядка оживає»** – ключовий момент, де колядка стає символом добра і єднання.
4. **«Святкове диво»** – розв'язка, коли завдяки колядці стається щось казкове, що об'єднує людей.

3. Чи сподобалася тобі головна героїня Оля? Чому?

Оля сподобалася своєю щирістю, мрійливістю та здатністю помічати прекрасне навіть у дрібницях. Вона прагне зрозуміти глибину традицій і через це стає ближчою до природи, людей і себе самої.

4. Що впливало на настрій героїні? Її емоції від споглядання Карпат у різні пори року

На настрій Олі впливала природа Карпат, зміна пір року, традиції, які вона спостерігала, і святковий настрій.

- **Весна**: радість і надія, пробудження природи.
- **Літо**: захоплення красою, відчуття гармонії.
- **Осінь**: спокій, роздуми про минуле і майбутнє.
- **Зима**: святкова атмосфера, очікування дива.

5. Навіщо авторка вводить деталь із лавкою на зупинці та написом «Галицький ринок»?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Ця деталь додає твору реалістичності, пов'язуючи казкову історію з реальним світом. Напис «Галицький ринок» може підкреслювати місцевий колорит і те, що святковий дух може проявитися навіть у буденних місцях.

6. Чому твір називається «Казка про колядку»? Що у ньому казкового?

Назва підкреслює, що колядка є центральним символом твору, який уособлює магію, добро і єдність. Казковим є оживлення традицій через колядку, а також здатність цього символу творити дива, об'єднувати людей і дарувати радість.

ПРИБУЛЕЦЬ ІЗ САТУРНА

Завдання на сторінці 149

1. **Чи сподобались герої повісті? Як уявляю інопланетянина? На яких деталях зовнішності акцентує авторка?**
Герої повісті викликають симпатію, оскільки вони щирі, допитливі й цікаві. Інопланетянин уявляється маленьким, можливо, з незвичайними рисами: великими очима, світною шкірою чи незвичним кольором. Авторка акцентує увагу на його незвичайній зовнішності, яка водночас не викликає страху, а лише цікавість.

2. **Що можна сказати про характер Василька? Чому інопланетянин обрав**

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

саме його?
Василько – добрий, щирий, відкритий до нового і мрійливий хлопчик. Інопланетянин обрав його через його фантазію, доброту та готовність повірити у щось незвичайне. Такі риси роблять його ідеальним співрозмовником для прибульця. У схожі дива можна вірити, адже вони символізують здатність мріяти.

3. **Яким Василько побачив пейзаж на Сатурні? Чому авторка описала це уві сні?**
Пейзаж на Сатурні був фантастичним: дивовижні кільця, сяюча атмосфера, незвичні кольори. Це вразило Василька своєю красою та нереальністю. Авторка вибрала сон, щоб підкреслити казковість подій, дозволивши герою побувати у місці, де реальність і фантазія переплітаються.

4. **Чому Василько не розповів однокласникам про прибульця?**
Василько побоювався, що йому не повірять, і можливо, хотів зберегти цю зустріч як особисту, важливу для себе подію. Таємниця додавала події особливого значення.

5. **Яке враження справили діалог Василька й інопланетянина?**
Діалог розкриває їхню щирість і відкритість до спілкування. Василько проявляє цікавість і ввічливість, а інопланетянин – доброзичливість і терпіння. Їхня взаємодія створює атмосферу довіри і дружби.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

6. **Чи траплялися схожі дива?**
   У житті іноді трапляються події, які здаються дивами: несподівані зустрічі, виконання давніх бажань чи інші випадковості, які залишають сильне враження.

7. **Чи важко зберігати таємниці? Чи можна ділитися ними з друзями?**
   Зберігати таємниці може бути важко, особливо якщо вони викликають сильні емоції. Не з кожним другом варто ділитися, адже довіра має бути виправданою, і не всі вміють берегти чужі секрети.

8. **Як би я відреагував/відреагувала на зустріч із «гостем»?**
   Я б, мабуть, відчув цікавість, подив і, можливо, захоплення. Спробував би спілкуватися з «гостем», щоб дізнатися більше про його світ.

9. **Враження від казки «Прибулець із Сатурна»**
   Казка надихає своїм фантастичним сюжетом, захоплює уяву та нагадує про важливість відкритості до нового і здатності мріяти.

Роль діалогів у казках
У казці-повісті про лицаря Горчика діалоги розкривають взаємодію між персонажами, їхні стосунки, показують емоційний стан та мету кожного героя. У казці «Прибулець із Сатурна» діалоги підкреслюють цікавість Василька, доброзичливість прибульця, їхню готовність до взаєморозуміння.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Що цінують персонажі «Прибульця із Сатурна»
Головні герої цінують дружбу, допитливість і доброту. Це видно з вчинків Василька, який намагається зрозуміти прибульця, і самого інопланетянина, який прагне поділитися своїм світом.

ВЕЧІРНЯ ГОДИН

Завдання на сторінці 153

2. **Емоційний темпоритм поезії Лесі Українки та її настрій.**
Емоційний темпоритм поезії Лесі Українки змінюється залежно від її змісту. У більшості творів відчувається поєднання стриманого суму, надії та відваги. Вірш викликає настрій замисленості та глибоких роздумів про людську долю, силу духу та красу природи. Його тон є меланхолійним, але водночас надихає.

3. **Ключові слова і вплив на сприйняття вірша**
Ключові слова виділяються за змістом кожного рядка. Наприклад, у рядку «Надія сяє, як промінь ясний» ключовими є «надія» і «промінь». Читання вірша з акцентом на ключових словах робить текст більш емоційним і виразним. Якщо змінити ці слова, наприклад, замінивши «надія» на «тривога», зміниться загальний настрій і сенс тексту: він стане похмурішим і менш оптимістичним.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

4. **Письмовий переказ змісту та порівняння впливу з оригіналом**
У поезії Лесі Українки часто йдеться про боротьбу між душевним болем і надією, про зв’язок людини з природою та віру в краще майбутнє. Переказ може звучати так: авторка передає відчуття сили духу, здатності долати труднощі, розкриває красу світу, яка підтримує людину в складні моменти.

Однак вплив оригінального вірша є значно сильнішим через ритм, мелодику мови і використання образів. Віршований твір передає емоції через ритм і символіку, які складно повністю передати в прозі.

5. **Зменшувально-пестливі слова та порівняння у поезії**
Зменшувально-пестливі слова, такі як «зіронька», «ніченька», створюють теплу, затишну атмосферу, роблять текст ніжнішим і емоційно ближчим до читача. Порівняння, як-от «надія сяє, як зоря», підсилюють символіку і дозволяють краще уявити образи. Їхня роль полягає у створенні чуттєвого настрою і глибшого емоційного сприйняття вірша, сприяючи співпереживанню з поетичними образами.

САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ

Завдання на сторінці 154

1. **Вплив темпу читання та наголошування ключових слів у поезії Т. Шевченка**
Ключові слова у поезії, наприклад «садок»,

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

«вишневий», «хатина», акцентують увагу на гармонії природи і людського життя. Під час слухання декламування однокласниками я помітив/помітила, що різний темп читання і наголошування змінює сприйняття. Повільне, мелодійне читання створює відчуття спокою і ніжності, тоді як швидкий темп додає енергії, але може втратити глибину і мрійливість тексту.

2. **Настрій пісні «Садок вишневий коло хати» у виконанні та під час читання**
   Прослуховування пісні створює атмосферу затишку, тепла і ностальгії. Мелодія посилює емоційний вплив тексту, додаючи йому музичної гармонії. Під час читання вірша самостійно настрій був більш зосередженим на уявленні деталей: яскравого саду, вечірньої тиші. У пісні ж ці образи стають більш відчутними завдяки мелодії, яка додає елемент мрійливості та краси.

3. **Зменшувально-пестливі слова, метафори та їхній вплив**
   У вірші є зменшувально-пестливі слова, як-от «хатина», «вишневий», які створюють відчуття домашнього затишку і лагідності. Метафори, такі як «сонце заходить», передають спокійний і мрійливий стан природи. Ці художні засоби роблять текст чуттєвим, викликаючи емоції ніжності, тепла і гармонії. Вони змушують зануритися в атмосферу, яку автор передає через поетичні образи.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

ЗА СОНЦЕМ ХМАРОНЬКА ПЛИВЕ

Завдання на сторінці 156

2. Чи можеш пофантазувати, про який край згадував поет, споглядаючи рожеву хмарку? Про що думав і мріяв?
Про який край міг згадувати поет, споглядаючи рожеву хмарку?
Поет, можливо, згадував про рідну Україну, її мальовничі простори, села, степи. Рожева хмарка може асоціюватися з дитячими спогадами або мріями про мир, гармонію і щастя. Він міг думати про просте, але щасливе життя, яке символізує краса природи.

3. Якими словами він найкраще передав стан своєї душі?
Слова «хмаронька пливе» та «тиха вода» передають спокійний, задумливий стан душі, що поєднується з легким смутком. Вони символізують плинність часу та людські мрії, які завжди кудись прагнуть.

4. Охарактеризуй ліричного героя поезії «За сонцем хмаронька пливе». Опиши, як ти уявляєш собі внутрішні переживання ліричного героя, його емоційний стан, настрій. Поясни, на підставі чого робиш такі висновки.
Ліричний герой задумливий, сповнений внутрішнього спокою та легкої ностальгії. Він уважно спостерігає за природою, відчуваючи її гармонію і зв'язок зі своїм внутрішнім світом. У його душі змішуються спокій, мрійливість та, можливо, прихований

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

сум. Висновки можна зробити з описів природи, які передають його емоційний стан: «тиха вода», «рожевий вечір», що асоціюються з умиротворенням.

5. Спробуй визначити мотиви поезій Т. Шевченка (Пригадай, що мотив – це тема ліричного твору. Лірика пов'язана не стільки із зображенням чогось, скільки Із вираженням почуттів, емоцій, настрою).
Основним мотивом цієї поезії є гармонія між людиною і природою. Поет через красу природи висловлює спокій і ностальгію, що супроводжують людину в моменти задуму про своє життя. Іншим мотивом є плинність часу, що показує, як усе в природі змінюється, залишаючи сліди в людській душі.

6. Знайди у творі зменшувально-пестливі слова, епітети, метафори І поясни їхній вплив на твоє сприйняття поезії.
Зменшувально-пестливі слова, як-от «хмаронька», «водиця», додають поезії теплоти та ніжності, підкреслюючи близькість природи до людини.
Епітети, наприклад «тиха вода», «рожевий вечір», створюють емоційно насичену картину природи, наповнену спокоєм і красою.
Метафори, як-от «хмаронька пливе», персоніфікують природу, роблячи її живою, такою, що співпереживає людині. Ці художні засоби впливають на сприйняття, викликаючи відчуття гармонії та затишку.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

РОЗМОВА З ДРУГОМ

Завдання на сторінці 158

1. Чи зрозумілі тобі слова, з якими поет звертається до лісу? Зачитай окремі рядки або словосполучення, які ти хотів би/ хотіла б прояснити для себе.
Слова поета, звернені до лісу, зрозумілі завдяки їхній щирості та природності. Проте окремі словосполучення, як-от «звуки твої – музика душі», можуть викликати бажання прояснити: чи йдеться лише про звуки природи, чи про глибший зв'язок із внутрішнім світом людини.

2. Розкажи, яким ти уявляєш ліричного героя вірша «Розмова з другом».
Ліричний герой – це вдумлива, емоційно чутлива людина, яка сприймає природу як свого друга і співрозмовника. Він уважний до деталей навколишнього світу, сповнений теплих почуттів до природи та вірить у її гармонію з людиною.

3. Опиши свій настрій, навіяний поезією М. Рильського. Що у ній викликало найсильніші емоції? Опиши їх.
Поезія викликає відчуття затишку, спокою і вдячності природі. Найсильніші емоції з'являються в момент роздумів про гармонію між людиною та природою, особливо в рядках, які описують ліс як друга або натхненника. Ці емоції – це поєднання радості й легкого суму за зруйнованим балансом у світі.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

4. Як ти розумієш бажання поета – «щоб земля була весела»? Що ти зробив би/зробила б для цього?
Це бажання означає прагнення до гармонії, радості і миру на землі. Щоб земля була весела, я б намагався/намагалася піклуватися про природу, зменшити шкоду від діяльності людини, допомагати поширювати екологічну свідомість серед інших.

5. А з якими словами ти б звернувся/ звернулась до природи, яка нас оточує? Чи хотілось би попросити у неТ вибачення? За які свої вчинки перед природою, на твою думку, людина мала б вибачитись?
Я звернувся б до природи зі словами вдячності за її красу, терплячість і підтримку. Хотілося б попросити вибачення за безвідповідальне ставлення людини: вирубку лісів, забруднення води, знищення тваринного світу. Люди мають вибачитись перед природою за надмірне використання її ресурсів без думки про майбутнє.

6. Розглянь картину Івана Труша. Порівняй настрої, які вона викликає, Із настроями вірша Максима Рильського.
Картина Івана Труша, наприклад «Сонячний ліс», передає світло, затишок і гармонію природи, що збігається з настроями у вірші Рильського. В обох творах відчувається спокій і вдячність за красу світу, хоча в поезії може бути більше рефлексії та прагнення до гармонії між людиною і природою. Картина концентрується на

MATEMATIKA-DOMA.ORG

візуальній красі, а поезія – на почуттях і думках, які ця краса викликає.

У ЧЕРЕВІ ДЕРЕВА

Завдання на сторінці 165-166

1. Автор називає героя свого твору Андрія Ворона метафоричним іменем Світован. Яка, на вашу думку, ідея закладена у цьому імені?
Ім’я Світован є символічним, воно походить від слова «світ» і вказує на глибокий зв’язок героя з природою та Всесвітом. Це ім’я також відображає його роль як мандрівника у духовному і фізичному сенсі, який пізнає світ і самого себе. Ідея, закладена в цьому імені, полягає у гармонії з природою і в пошуках істини.

2. Прочитай діалог від слів «Його не здивувало моє запитання» до слів «Я дивився на вогонь і намагався зрозуміти сказане». Як Світован пояснює своє ім'я? Що. на твою думку, означає бути весь час «в дорозі до самого себе»?
Світован пояснює своє ім’я тим, що він завжди у пошуках, у подорожі до свого внутрішнього світу. Бути «в дорозі до самого себе» означає пізнавати себе, долати внутрішні бар’єри, зростати духовно і розуміти свою роль у світі.

3. Яку мудрість відкрила Світовану природа? Що він зрозумів, «коли мусив

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

звікувати свою молодість у хащах»?
Природа відкрила Світовану розуміння гармонії, важливості спокою та зв'язку між усіма живими істотами. «Коли мусив звікувати свою молодість у хащах», він зрозумів, як бути терплячим, спостережливим, приймати природу і її закони без спроб змінювати чи підкорювати її.

4. Яким ти уявляєш собі головного героя? Знайди у тексті деталі, які дозволяють читачеві уявити собі зовнішність Світована.
Світован уявляється як зрілий чоловік з мудрим поглядом, спокійною усмішкою і зовнішністю, яка відображає його досвід. У тексті згадується його скромний одяг, сильні, натруджені руки і виразні очі, які ніби бачать більше, ніж звичайна людина. Ці деталі показують його зв'язок із природою і життя без зайвого.

5. Чи погоджуєшся, що Світован є прикладом людини, яка досягла гармонії з природою? Для обгрунтування свого висновку звернися до тексту, перекажи епізоди, які підтримують твою думку, необхідне зачитай.
Так, Світован – приклад людини, яка досягла гармонії з природою. Він живе за її законами, розуміє її ритми і поважає всі форми життя. У тексті згадуються моменти, як він уміє спілкуватися з природою, жити без надмірностей і використовувати тільки те, що необхідне. Наприклад, його життя у лісі

МЕНІТИМА-ДОМА.ORG

показує, як він співіснує з природою, не завдаючи їй шкоди.

6. Як ти розумієш слова Світована: «Де б ти не був, ти вдома. Тому, що світ цей – для тебе. Якщо прийматимеш його в себе таким, яким він є, світ ніколи не буде до тебе ворожим?

Слова Світована означають, що людина може відчувати себе вдома будь-де, якщо прийматиме світ з любов'ю і розумінням. Світ стає ворожим, лише коли людина намагається його підкорити чи змінити під свої потреби. Гармонійне співіснування залежить від нашого ставлення до світу.

7. У розмові з оповідачем Світован каже, що люди нехтують двома великими законами: «законом присутності» і «законом потрібності». Прочитай, як він пояснює їхній смисл. Чи зрозумів/зрозуміла ти сутність цих законів? Спробуй пояснити це своїми словами.

Світован пояснює, що «закон присутності» означає бути тут і зараз, повністю зосередженим на теперішньому моменті. «Закон потрібності» вказує на необхідність розуміти, що все має свою роль і значення у світі. Якщо людина не нехтує цими законами, вона живе в гармонії з собою і навколишнім світом.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

НАРОДНИЙ ОБРАЗ ВЕСНИ

Завдання на сторінці 169

1. **Що відомо про Благовіщення та Великдень? Чи святкують їх у родині?**
Благовіщення – одне з великих християнських свят, яке святкується 7 квітня і символізує звістку Архангела Гавриїла Діві Марії про народження Ісуса Христа. У цей день за традицією не працюють, моляться, і вважається, що природа отримує благословення на відродження.

   Великдень – найбільше християнське свято, яке символізує воскресіння Христа. До нього готуються під час Великого посту, печуть паски, фарбують яйця і святкують у родинному колі. У багатьох родинах, включно з моєю, ці свята є особливими моментами єднання, молитви та спільного святкового столу.

2. **Чому гаївкові танки водили переважно дівчата?**
Гаївкові танки водили переважно дівчата, оскільки веснянки та гаївки символізували відродження природи і родючості. У традиційній культурі жінки були пов’язані з цими символами, тому саме дівчата виконували танці, пісні і забави, вшановуючи весну та її життєдайну силу.

3. **Які гаївкові ігри відомі? Чи брав/брала участь у веснянкових забавах?**
Серед відомих гаївкових ігор:

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- **«Подоляночка»** – гра, у якій учасники співають пісню і вибирають одну дівчинку, яка грає роль Подоляночки.
- **«Кривий танець»** – колективний танець, у якому учасники стають у ряд або коло, рухаючись під спів.
- **«Жучок»** – гра, де учасники передають одне одному уявного жучка і співають.

«ПЛЕТЕНИЙ ШУМ»

Завдання на сторінці 170

1. **Як я розумію образ весняного Шума і його заплітання-розплітання**
   Образ весняного Шума символізує пробудження природи, рух і життєдайну енергію весни. Заплітання і розплітання Шума в грі відображають циклічність природних процесів: зростання, розвиток і відновлення. Ці дії можуть також символізувати взаємодію людини з природою, її спробу вплинути на гармонійний розвиток навколишнього світу.

2. **Чи може людина взаємодіяти з природою через слово, танець і рухи**
   Так, людина може взаємодіяти з природою через слово, танець і рухи, оскільки ці дії символічно відображають її бажання залучити природну енергію, висловити подяку або прохання до природи. У традиційній культурі співи, танці та ритуали сприймалися як засоби налагодження гармонії з природою. Вони служили

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

способом вивільнення її життєвої сили, підтримання зв’язку з ритмами землі, води, вітру і сонця.

3. **Чому гаївкові ігри водили саме навесні**
Гаївкові ігри проводили навесні, бо це час пробудження природи і початку нового життєвого циклу. Весна асоціюється з відродженням, родючістю і оновленням. Гаївки були частиною традицій, які вітали прихід весни, виражали радість від змін у природі та сприяли гармонії між людиною і довкіллям. Вони мали ритуальне значення, пов’язане з побажаннями доброго врожаю, здоров’я і процвітання.

«ВОРОТАР»

Завдання на сторінці 172-173

1. **Які казкові сюжети нагадує гаївкова гра?**
Гаївкова гра може нагадувати казкові сюжети про пробудження сплячої царівни або про боротьбу добра зі злом, наприклад, «Сплячу красуню», де героїня пробуджується після тривалого сну, або «Царівну-жабу», де потрібно подолати магічні перешкоди. Також можна побачити паралелі з казками, де відбувається символічна боротьба весни із зимою, як у «Морозко».

2. **Хто така «відьма зла», яка хоче «приспати» царівну?**
«Відьма зла» у грі може символізувати сили

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

темряви, застою, зими, які намагаються утримати царівну (весну) у неактивному стані. Це втілення природних процесів чи сил, що затримують прихід тепла, родючості та пробудження життя.

3. **Які герої казок присутні в народних іграх? З чим асоціюється царівна?**
У народних іграх часто присутні казкові персонажі, як-от царівни, лицарі, змії, відьми чи герої-спасителі. Царівна в гаївковій грі асоціюється з весною, природою, яка пробуджується до життя. Вона уособлює відродження, світло і родючість.

Сили землі, які пробуджуються в образі царівни, – це тепло, родючість, зелень, квіти і вода. Образи застою і мороку – це зима, темрява, холод і магічні перепони, що уособлюються «відьмою злою» чи силами, які утримують весну. Ці образи підкреслюють вічний цикл природи: боротьбу світла і темряви, тепла і холоду, відродження і застою.

КАЗКА ПРО ВЕЛИКОДНЮ ПИСАНКУ

Завдання на сторінці 181

2. Чи віриш ти. що вхід у підземний світ може бути маленьким, як мишача нірка?
У казках підземний світ часто символізує щось приховане і магічне, тому вхід у нього може бути невеликим, як мишача нірка. Це

МІЛЕНІУМ.ДОМА.ORG

уособлює ідею, що великі таємниці можуть бути заховані за малим і непомітним.

3. Пригадай казки, в яких розповідається про особливу роль малої мишки.
Казка «Рукавичка» демонструє роль мишки, яка завершує символічне заповнення рукавички. У казці «Мишка рятує лева» мишка допомагає великому лісовому цареві, перегризаючи мотузку. Ці сюжети показують, що навіть маленькі створіння можуть виконувати важливі завдання.

Завдання на сторінці 184-185

1. Чи сподобалась тобі казочка? Як ти оцінюєш вчинки Назара? Чи вміє він, на твою думку, жити у злагоді з усіма царствами природи?
Казка сподобалась, адже вона показує взаємодію людини і природи. Назар демонструє доброту і вміння чути природу. Він уміє жити у гармонії з природою, розуміє її мову і піклується про всіх живих істот.

2. Як ти вважаєш, що потрібно знати й уміти людині, аби її розуміли тварини та рослини? Чи в реальному житті друзі-тварини можуть допомагати людям?
Людина повинна бути уважною, чуйною і спостережливою. Уміння слухати і поважати природу дозволяє розуміти її. У реальному житті тварини допомагають людям, наприклад, собаки-поводирі, рятувальники

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

чи домашні улюбленці, які підтримують емоційний стан.

3. Розглянь писанкові візерунки та розкажи, як ти розумієш їхнє значення. Чи впливає мова символів на життя людини? Чи віриш ти у чарівну силу писанок?
Писанкові візерунки, як-от сонце, дерево життя чи хрест, символізують радість, родючість і захист. Мова символів впливає на людину, створюючи відчуття захищеності і надаючи впевненості. У чарівну силу писанок можна вірити як у прояв традиції і духовності.

4. Знайди в інтернеті розповіді про благодійні акції до Великодня, наприклад, про майстер-класи з писанкарства для дітей та молоді з інвалідністю. Вкажи джерело інформації.
Існують акції, як-от майстер-класи з писанкарства для дітей з інвалідністю чи виготовлення писанок на продаж для збору коштів. Наприклад, сайт https://caritas.ua часто організовує такі заходи.

- **Перекажи коротко і стисло зміст казки. Яка деталь твору, який вислів когось із героїв тобі запам'ятались? Як би ти хотів/хотіла продовжити цю історію?**

Казка розповідає про Назара, який за допомогою природи виконує важливу місію. Найбільше запам’ятався момент, де маленька мишка допомагає герою. Я б продовжив/продовжила історію, де Назар

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

вирушає в нову пригоду, допомагаючи відновити баланс між людьми і природою.

- **Розкажи, чи траплялись із тобою якісь незвичайні історії.**

Наприклад, одного разу, спостерігаючи за природою, я помітив/помітила, як пташка допомогла своєму пташеняті вилетіти з гнізда. Це було зворушливо.

- **Поміркуй, а що можна намалювати на писанці, яку ми принесемо в дар захисникам нашої України, її славним героям? Що ти їм побажаєш?**

На писанці для рідних я б намалював/намалювала сонце, квіти й дерево життя як символи добробуту і родючості. Для захисників України можна зобразити тризуб, колосся і голуба як символи миру, сили і єдності. Захисникам я б побажав/побажала перемоги, здоров'я і скорішого повернення додому.

СВЯТЕ МАТЕРИНСТВО

Завдання на сторінці 188

1. **Як відчувається материнська любов планети до живих створінь**

Материнська любов нашої планети проявляється через її здатність підтримувати життя. Земля дає кожному живому створінню необхідне для існування: повітря, воду, їжу, притулок. Її цикли – зміна пір року, відродження природи, родючі ґрунти –

МАТЕМАТІКА-ДОМА.ORG

нагадують про турботу, яка підтримує життя всіх істот.

2. **Прояви любові у тварин і рослин**
   Любов у тварин видно, наприклад, у тому, як птахи годують пташенят, а кішки доглядають своїх кошенят, навіть ризикуючи собою. У рослин ця любов проявляється через симбіоз із іншими організмами, наприклад, як дерева діляться поживними речовинами через кореневу систему, підтримуючи слабших сусідів.

3. **Що спільного в материнській любові всіх живих створінь і використання слова «мати»**
   Спільним у материнській любові є турбота, самопожертва і прагнення забезпечити своїх дітей усім необхідним для життя. Це універсальне явище в природі, яке об’єднує всі види.

   Слово «мати» можна вжити до багатьох понять:

- **Мати-природа** – символ життя і турботи.
- **Мати-земля** – символ родючості та притулку.
- **Мати-Батьківщина** – символ рідного краю і духовного зв’язку з рідною землею.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

НЕ БУВАВ ТИ У НАШИХ КРАЯХ!

Завдання на сторінці 189

1. **Зображення рідної землі та людей у вірші**
   Поет змальовує рідну землю як прекрасний, гармонійний і багатий край. Українська природа зображена через яскраві образи: квітучі поля, зелені ліси, тихі річки. Люди, які живуть на цій землі, змальовані як працьовиті, щирі, сповнені любові до свого краю і гармонійно з ним поєднані.

2. **До кого звертається поет?**
   Поет звертається до народу, до кожного українця, закликаючи любити рідну землю, берегти її красу і пам’ятати про духовний зв’язок із природою і традиціями. Це також може бути зверненням до молоді, яка має шанувати спадок своїх предків.

Прозова розповідь про красу української землі

Українська земля – це край, де зустрічаються безмежні простори степів і ніжна прохолода лісів. Весняний ранок починається з пісні жайворонка, яка розливається над золотими полями пшениці. Небо чисте, як спокійна душа, а річки дзвенять сріблом, ніби розповідають історії минулих поколінь.

Квіти в полі, мов яскраві зірки, прикрашають землю. Зелені пагорби, оповиті туманом, нагадують про вічність і спокій. На цій землі живуть люди, чиї руки завжди в роботі, а серця наповнені любов’ю до свого краю.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Краса України не лише у природі, але й у душах її людей, які, мов коріння могутніх дубів, глибоко пов'язані зі своїм рідним домом. Цей край – це місце, де народжується радість, надія і мрії, і де кожен може відчути тепло матері-землі.

Я БУВ НА ДАЛЕКІЙ ЧУЖИНІ...

Завдання на сторінці 190

1. Прочитай уважно вірш. Який настрій він у тебе викликає? Чи погоджуєшся ти з автором? Що тобі хотілось би додати до сказаного поетом про неповторність рідного краю?

Вірш викликає відчуття ніжності, любові та гордості за рідний край. Він наповнює душу теплом і спокоєм, нагадує про красу і унікальність Батьківщини. Я погоджуюся з автором, що рідна земля є неповторною. Можна додати, що не тільки природа робить її особливою, а й дух людей, їхні традиції, історія і здатність зберігати гармонію навіть у складних обставинах.

2. Чи доводилось тобі бувати на чужині й відчувати смуток за рідною землею?

Якщо доводилося бути на чужині, то часто виникає відчуття смутку за домом, за знайомими краєвидами, звуками і навіть запахами, які характерні для рідної землі. Цей смуток підсилює розуміння, наскільки

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

важливим є зв’язок із рідною культурою і природою.

• Зверни увагу на виділені в тексті слова. Розглянь картину художниці Наталі Лейкіної. Чи справді небо над Батьківщиною особливе для кожної людини? Опиши словами барви українського пейзажу.

Небо над Батьківщиною справді особливе для кожної людини, адже воно відображає не тільки фізичний, але й емоційний зв’язок із домом.

Український пейзаж вражає різноманіттям: золоті поля пшениці сяють під блакитним небом, зелені пагорби огортають теплі промені сонця, а сріблясті річки віддзеркалюють ясне небо. Ці барви створюють атмосферу спокою і безтурботності.

• Поміркуй: чому на нашому прапорі ясніють золото-блакитні барви? Чи відповідає наш прапор «характеру» нашої України та людей, що в ній живуть?

Золото-блакитні барви символізують родючі землі (жовтий колір) і мирне небо (синій колір). Вони відображають гармонію природи, яка є основою життя українського народу. Прапор відповідає характеру України: доброзичливості, щирості та працьовитості її людей. Ці кольори нагадують про глибокий зв’язок між українцями і їхньою землею, надихаючи на любов і гордість за Батьківщину.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

ДЗВІНОЧКИ

Завдання на сторінці 193

1. **Продовження розповіді та доля героя і його дітей**
   Герой притчі, можливо, почне усвідомлювати важливість свого зв'язку з рідною землею, що може спонукати його повернутися або підтримувати цей зв'язок на відстані. Якщо він залишиться на чужині, його діти можуть втратити глибокий емоційний зв'язок із рідною культурою та землею своїх предків, але якщо герой передасть їм знання і любов до Батьківщини, вони збережуть її у своїй пам'яті та серці.

2. **Чого не вистачає людям, котрі покинули рідний край?**
   Людям, які покинули рідний край, часто бракує:

- **Емоційного зв'язку** з домом, рідними краєвидами, близькими людьми.
- **Мови та культури**, які формували їхню ідентичність.
- **Знайомих ритмів життя**, які надають відчуття спокою і стабільності.

   На чужині мені не вистачало б тепла рідної землі, пісень і традицій, знайомих запахів і смаків, а також людей, які розуміють мене без слів.

3. **«Дзвіночки» щастя на рідній землі та спорідненість із природою**
   «Дзвіночками» щастя можуть бути знайомі

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

звуки – спів птахів, дзюрчання річки, шелест вітру у полі. Також це може бути рідна мова, пісні, усмішки близьких людей. Людина природно споріднена із землею, на якій народилася. Цей зв'язок виражається у відчутті спокою і гармонії, які вона відчуває серед знайомих краєвидів, у любові до рослин і тварин, які є частиною її світу. Цей зв'язок підтримує людину і допомагає їй залишатися цілісною, навіть у складні часи.

СТАРИЙ ДУБ І ДІБРОВА

Завдання на сторінці 196

1. **Прочитай уважно народну притчу та зверни увагу на виділені слова у тексті. Як ти їх розумієш?**
Виділені слова в народній притчі, як-от «дуб», «коріння», «вітер», «буря», мають символічний зміст. «Дуб» уособлює силу, витривалість і мудрість, що накопичуються з часом. «Коріння» символізує зв'язок із землею, рідними традиціями, джерелами сили та підтримки. «Вітер» і «буря» є метафорами для життєвих випробувань і труднощів. Ці слова вказують на важливість міцних основ, які допомагають вистояти навіть у складних умовах.

2. **Як, на твою думку, природа може захистити себе від згубної діяльності людини? Як людина може використовувати багатства лісу й не знищувати природи?**

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Природа здатна захищати себе через механізми регенерації, наприклад: відновлення лісів після пожеж, адаптація рослин і тварин до змін. Проте ці процеси не можуть повністю протистояти масштабному негативному впливу людини.

Людина може співіснувати з природою, якщо:

- **Раціонально вирубувати ліси:** висаджувати нові дерева замість зрубаних.
- **Використовувати ресурси збалансовано:** збиратимемо гриби, ягоди без шкоди для природи.
- **Створювати заповідники:** зберігати рідкісні види рослин і тварин.

Такий підхід допоможе зберегти природу для майбутніх поколінь.

3. **Чи можна застосувати головну думку цієї притчі до людського життя?**
Так, головна думка притчі про дуб як символ незламності та стійкості може бути застосована до людського життя. Людина, яка має міцні основи – моральні цінності, підтримку сім'ї, знання і досвід, – здатна витримати будь-які труднощі, як дуб витримує бурі. Ця думка нагадує, що внутрішня сила та зв'язок із джерелами підтримки допомагають долати життєві негаразди.

4. **Чому саме дуба люди усього світу вважають символом незламної сили?**
Дуб є символом незламної сили через свою

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

фізичну міцність, довговічність і стійкість до природних стихій. Його глибоке коріння та розлога крона символізують зв’язок із основами життя й захист. У багатьох культурах дуб асоціюється з мудрістю, стабільністю та непохитністю, що робить його універсальним образом сили, витривалості та гармонії.

МАТЕМАТІКА-ДОМА.ORG